

УДК 811.111.81-13

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-3-29>**Олена МУДРИК,***orcid.org/0000-0001-9834-4212**старший викладач кафедри іноземних мов
Національної академії Національної гвардії України
(Харків, Україна) mudrik.elena@gmail.com*

ДИСКУСІЯ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У даний час дискусія, як метод навчання іноземної мови, набуває особливого значення в сучасній освіті. Ця технологія надає чудову можливість студентам не тільки розширити свої знання про предмети та явища навколишнього світу, а й саморозкритися. У статті розглядається проблема проведення занять з англійської мови у формі дискусії, а також умови проведення даного виду роботи та складові даного методу.

Визначена актуальність вивчення дискусії як методу формування комунікативних навичок. Розглянуто основні визначення понять, що були надані різними дослідниками.

Відомо, що актуальність формування комунікативних навичок обумовлена психологічною стороною особистості. У зв'язку з цим, розглянуто психологічні особливості студентів. Розкрито причини того, чому студенти бояться говорити іноземною мовою.

Із розширенням міжкультурних зв'язків, з'являється все більше міжнародних компаній та організацій, де часто доводиться використовувати дискусійні навички англійської мови в ході презентацій та спілкування з колегами. Окрім професійної складової, у наш час досить активно розвивається сфера туризму; напевно, непросто знайти людину в нашій країні, якій жодного разу не представилося побувати за кордоном, така тенденція поширюватиметься все більше. Англійська мова як мова міжнаціонального спілкування чудово справляється із завданням, що дозволяє туристам із різних країн обмінюватися досвідом, знаннями та інформацією.

За допомогою дискусії іноземною мовою, що об'єднує безліч країн, ми можемо краще розуміти один одного, комунікація дозволяє нам розширити свій кругозір і вивчити безліч культур у безпосередньому спостереженні способу життя народів, так ми можемо легко орієнтуватися в незнайомій державі, а страх незвіданого відходить на другий план. При цьому важливо відзначити, що під такою комунікацією, окрім усього іншого, мається на увазі в тому числі і спілкування для виконання звичайних, елементарних і побутових речей: запитати дорогу, перебуваючи за кордоном, дізнатися ціну товару та багато іншого. Без базових комунікативних навичок людині досить складно висловити, що вона хоче від оточуючих її людей. Таким чином, заклади вищої освіти націлені навчити студента висловлювати свої думки і розуміти співрозмовника, включатись у суперечку, в обговорення, відстоювати власну точку зору.

Ключові слова: дискусія, комунікативні навички, комунікативна компетенція, психологічні особливості, методика навчання іноземної мови.

Olena MUDRYK,*orcid.org/0000-0001-9834-4212**Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages
National Academy of the National Guard of Ukraine
(Kharkiv, Ukraine) mudrik.elena@gmail.com*

DISCUSSION AS A METHOD OF FORMING COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH LANGUAGE CLASSES

Currently, the discussion, as a method of teaching a foreign language, is gaining particular importance in modern education. This technology provides an excellent opportunity for students not only to expand their knowledge about objects and phenomena of the surrounding world, but also to fulfil themselves. The article deals with the problem of conducting English language classes in the form of a discussion, as well as the conditions for conducting this type of work and the components of this method.

The relevance of studying the discussion as a method of forming communicative skills is determined. The main definitions of concepts provided by various researchers are considered.

It is known that the relevance of the formation of communication skills is determined by the psychological side of the individual. In this regard, the psychological features of students are considered. The reasons why students are afraid to speak a foreign language are revealed.

With the expansion of intercultural relations, more and more international companies and organizations appear, where it is often necessary to use discussion skills in the English language during presentations and communication with

the colleagues. In addition to the professional component, the tourism sector is currently developing quite actively; it is not easy to find a person in our country who has never thought of going abroad, and this trend will spread more and more. English as the language of international communication perfectly copes with the task of allowing tourists from different countries to exchange experience, knowledge and information.

With the help of discussions in a foreign language, we can better understand each other. Communication allows us to expand our horizons and explore many cultures by directly observing the way of life of peoples, so we can easily navigate in an unfamiliar country, and the fear of the unknown fades into the background. At the same time, it is important to note that such communication includes ordinary, elementary and everyday things: asking for directions while abroad, finding out the price of goods, etc. Without basic communication skills, it is quite difficult for a person to express what he wants from the people around him. Thus, institutions of higher education should be aimed at teaching students to express their thoughts and understand the interlocutor, to engage in the dispute and discussion, to defend their point of view.

Key words: *discussion, communicative skills, communicative competence, psychological features, foreign language learning methodology.*

Постановка проблеми. Навчання іноземної мови включає різні види мовленнєвої та розумової діяльності, сприяє формуванню вміння чітко мислити, критично сприймати інформацію, виділяти в ній головну думку та знаходити засоби й аргументи для її підтвердження та обґрунтування, а отже, полегшує розуміння будь-якого теоретичного матеріалу. Свідоме засвоєння студентами відповідного матеріалу передбачає викладачем оволодіння навичками аргументованого сприйняття мовлення. Окрім того, засвоєння норм раціонального мовленнєвого спілкування, правил ведення дискусій формує відповідальне ставлення до мовлення, що є однією з найважливіших вимог до сучасного фахівця будь-якої сфери діяльності. Також формування навичок дискусії та аргументації є необхідним для повноцінного розвитку комунікативної та інтелектуальної самодостатності особистості (Андреєва, 2001).

Аналіз останніх досліджень і публікацій переконливо демонструє, що чимало вітчизняних науковців займалися вивченням дискусії як інтерактивного методу. Це такі науковці як І. Голубочка, Н. Джава, Т. Іщенко, Л. Коростильова, С. Лібіх, Т. Мясойд, П. Підкасистий, О. Пометун, І. Сидоренко, Ж. Хайдарова та інші. На думку цих учених дискусія – це спільна, активна робота учасників усієї групи, особлива форма колективного співробітництва, у процесі якої відбувається розвиток індивідуальності кожного учасника мовленнєвої ситуації, підвищується активна розумова діяльність, знижується стан тривожності в сором'язливих студентів, що допомагає їм подолати боязнь помилок. Окрім того, такий вид роботи уможливує взаємонавчання: студенти мають змогу виправляти помилки один другого, сприяти добиранню засобів вираження тих чи інших думок. Вони відзначають що, навик говоріння є однією з основних складових при навчанні англійської мови, який вважається продуктивним видом мовленнєвої діяльності, за допомогою якого здійсню-

ється усне вербальне спілкування (Джава, 2005; Іщенко, Лібіх, 2009).

Так, І. Голубочка зауважує що, дискусія як практика в мовленні передбачає розвиток умінь чітко, логічно розмірковувати, формулювати думку, уміння слухати та висловлюватися відповідно до теми спілкування. Безпосередня участь комунікантів у дискусії на занятті, у процедурі обговорення різних професійних питань дасть змогу навчитися представляти, виражати свою позицію, підкріплювати її аргументами, доповнювати новими фактами, погоджуватися чи не погоджуватися, вносити пропозиції, відстоювати ту чи іншу версію, робити висновки (Голубочка, 2009: 53).

Метою статті є обґрунтування доцільності використання дискусії як одного з інтерактивних методів навчання англійського мовлення майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, дискусія є тим інтерактивним методом навчання, який сприятиме розвитку комунікативних навичок майбутніх фахівців, навчатиме їх слухати й відповідно реагувати на репліки співрозмовника. Дискусія дає змогу активізувати пізнавальну діяльність студентів; сформувати певну культуру мови, уміння вислухати співрозмовника до кінця, не перебиваючи, ставлячи запитання, заперечуючи або, навпаки, погоджуючись; формувати свідоме ставлення до розгляду того чи іншого питання, активність в обговоренні проблеми, яка назріла, спрямованість на з'ясування причин її виникнення, а також на її розв'язання. Вона формує культуру творчого оперативного мислення; створює умови для використання особистого досвіду й одержаних раніше знань та для засвоєння нових.

Дискусія є ефективною при наявності таких факторів:

– правильний вибір предмета обговорення (дискусія – це не тільки «суперечка», а й цікаве обговорення проблеми);

– активна участь усіх учасників обговорення (учасники дискусії звертаються безпосередньо один до другого);

– умотивованість мовленнєвих дій учасників обговорення (мотивація мовленнєвої діяльності досить висока, якщо учасники обговорюють реальні, професійно-зорієнтовані ситуації) (Кларін, 1995).

Метод дискусії як один із методів проблемного навчання все ширше використовується на заняттях з іноземної мови, у тому числі й у професійно-орієнтованому навчанні, головним чином тому, що він дозволяє органічно інтегрувати знання студентів з різних галузей під час вирішення проблеми, дає можливість застосовувати мовні знання та навички на практиці, одночасно генеруючи нові ідеї (Андрєєва, 2001). Термін «дискусія» у перекладі з латинської означає «дослідження». Для участі в дискусії необхідно володіти певним набором навичок, включаючи як інтелектуальні, так і мовленнєві навички.

Загалом, важливо сказати, що існує чотири основні причини, чому студенти бояться говорити: по-перше, підлітки в основному бояться робити помилки, у них існує страх перед викладачем, страх критики через вчинення мовних помилок; по-друге, учні можуть дуже добре орієнтуватися в тематиці, яку винесено на обговорення. Коли людині нема чого сказати, виникає проблема в комунікації; по-третє, часте перемикання на рідну мову під час проведення заняття англійської може також вплинути на складнощі у відтворенні своїх думок англійською мовою. У зв'язку з цим, студенти мають досить маленький і мізерний словниковий запас; і, нарешті, по-четверте, дуже важливим є рівень підготовки студентів. Групи англійської мови, як правило, включають досить велику кількість студентів; є такі, які не бояться говорити і часто висловлюють свою думку, а є й ті, кому потрібно більше часу, щоб адаптуватися до розмовної ситуації, тому в більшості випадків такі студенти вважають краще помовчати.

Перш ніж говорити про дискусію, важливо дати визначення самому терміну. Отже, дискусія – обговорення питання, проблеми; різновид суперечки, спрямованої на досягнення істини, і використовує лише коректні прийоми ведення суперечки (Кларін, 1995). Однією із цілей дискусії є досягнення істини, а також глибинне розуміння аспектів того чи іншого питання. Завдяки дискусії ми можемо досить повно проаналізувати інформацію, висловити свою думку з того чи іншого питання, почути, зрозуміти та проаналізувати аргументи й думку своїх опонентів. Таким чином,

дискусія – процес визначення спільної думки щодо питання, обмін ідеями, знаннями, досвідом, судженнями та думками з метою самовираження, пошуку істини.

Щоб у майбутньому студенти могли самостійно інноваційно мислити та вміти інтегрувати свої навички в іншомовну сферу потрібно формувати у них комунікативну компетенцію та комунікативні навички. Отже, комунікативна компетенція – це здатність людини до спілкування в одному або всіх видах мовної діяльності, яка є придбаною у процесі природної комунікації або спеціально організованого навчання, це особлива якість реальної особистості (Кларін, 1995). Комунікативні навички – здібності, властивості особистості, що забезпечують ефективність її комунікативної діяльності, перш за все спілкування з іншими, і психологічну сумісність у діяльності (Бочарникова, 2009). І дискусія, і комунікативні компетенції впливають на процес мовної діяльності, а отже й мовної ситуації, оскільки будь-яка дискусія відбувається у певному контексті, але на формування мовних компетенцій, у свою чергу, впливає безліч зовнішніх чинників.

Отже, мовна ситуація – сукупність обставин, у яких реалізується спілкування, система мовних і немовних умов спілкування, необхідних і достатніх для здійснення мовної дії (Азімов, Щукін, 2009). Мовні ситуації досить важливі у процесі, оскільки вони грають дуже значну роль в усному спілкуванні, вони визначають зміст самої комунікації, її структур, темп мовлення студентів і викладача, визначення мовних якостей.

Від студентів не потрібно вимагати виконувати великі завдання та заставляти заучувати напам'ять цілі тексти. Зайва емоційність призводить до послаблення уваги, до меншого контролю над помилками, до погіршення оперативної пам'яті та зниження загальної працездатності.

Робота студентів у групі та ведення дискусії є важливими чинниками організації активних форм проведення занять з іноземної мови. У навчанні англійської мови вирішальну роль відіграє вміння дискутувати, слухати та розуміти суть питання. Зауважимо, що в реальній ситуації ведення дискусії з носіями мови необхідно враховувати особливості мовленнєвого етикету та побудови іншомовних речень.

На жаль, дуже часто на занятті студенти будують речення англійською так само, як і рідною мовою. Кожного разу викладач повинен звертати увагу на ці помилки та виправляти їх. Фахівці відзначають, що основна мета викладача при орга-

нізації дискусії – навчити студентів будувати та продукувати переконливі висловлювання.

Пріоритет у цій технології мають комунікативні вправи, які мають бути забезпечені правильно сформульованим завданням. Саме вони зможуть наблизити навчальну обстановку на занятті до ситуації реального спілкування. У цьому випадку спілкування виступає не лише як мета, а й як засіб навчання англійської мови (Кларін, 1995: 58). Під час вільного обговорення будь-якої проблеми на занятті, зміст спілкування організовується самими студентами за мінімальної допомоги викладача. Ми переконані, що такий підхід діє на формування власних ідей та відображення їх у промові може сприяти розвитку мовленнєвої активності всіх учасників дискусії.

Найбільша ефективність занять-бесід спостерігається, коли вони представлені в курсі цілісним циклом. Причому тривалість кожного такого циклу повинна збільшуватися. Проте, на нашу думку, при плануванні циклу цих занять слід уникати повторення однієї і тієї ж форми дискусії. Звернімося до найважливіших умов цього виду роботи:

- співвідношення різноманітності з одного питання (як правило, висуваються дві протилежні точки зору);

- коректна дискусія (толерантне ставлення до опонентів і дотримання елементарних етичних норм поведінки: багато студентів, висловившись, починають робити щось стороннє і відволікати інших, бувають випадки, коли студент замикається в собі);

- бажання учасників не тільки висловитися, а й зрозуміти основну ідею інших доповідачів.

Організаційно, за словами М. Кларіна, є чотири фази обговорення:

- визначення мети та теми дискусії;
- збір інформації на задану тему;
- упорядкування, інтерпретація та оцінка отриманої інформації;
- підведення підсумків (відповідно до цілей дискусії) (Кларін, 1995: 98).

У соціально-психологічному відношенні розрізняють три етапи розвитку дискусії:

- орієнтовний (учасники повинні проявляти винахідливість під час обговорення порушеного питання);

- оцінювальний (необхідно зіставити думки учнів: протиріччя думок не повинно виникнути, бо це переростає у міжособистісний конфлікт);

- закріплення (підведення підсумків, інтеграція думок учнів; можливо виступ учителя із заключним словом) (Кларін, 1995: 99).

При формуванні проблемної ситуації для обговорення необхідно звернути увагу на такі чинники:

- наявність реальної проблеми, яка обов'язково забезпечить необхідність пошуку рішення;

- двоаспектність порушеної проблеми, яка потребує аналізувати з кількох позицій (універсальність заохочується);

- здійснення безперешкодного аналізу проблеми (важливо мати доступ до інформації, яка підготує студентів до дискусії);

- прогнозована зацікавленість студентів при розгляді відповідної теми.

Як відомо, метою будь-якої дискусії є досягнення максимально можливого в даних умовах ступеня згоди її учасників з обговорюваною проблемою. Засоби, які використовуються в дискусії, мають бути визнані всіма її учасниками.

Щодо результату дискусії, то вона не повинна зводитися до суми висловлених точок зору, а виражатися більш-менш об'єктивно. Обирати потрібно судження, підтримане всіма учасниками дискусії або їх більшістю. Таким чином, у дискусії поступово формується все чіткіше формулювання розв'язання проблеми, знімається та до певної міри усувається момент суб'єктивності певного обмеження: переконання однієї особи чи групи людей отримують належну підтримку з боку інших і тим самим стають об'єктивованими.

Організація навчального процесу на основі дискусії орієнтована на реалізацію активного навчання, спрямованого на формування рефлексивного мислення, актуалізацію та організацію досвіду слухачів, як відправної точки для активної комунікативної діяльності, спрямованої на спільне розроблення проблеми. Характерними особливостями методу є:

1. Групова робота учасників.
2. Взаємодія, активне спілкування учасників процесу роботи.

3. Вербальне спілкування як основна форма взаємодії у процесі дискусії.

4. Упорядкований і спрямований обмін думками з відповідною організацією місця і часу роботи, але на основі самоорганізації учасників.

5. Спрямованість на досягнення цілей навчання.

У світовому педагогічному досвіді застосовуються такі форми дискусії і вони набули широкого поширення (Кларін, 1995):

- Круглий стіл – бесіда, в якій «на рівних» бере участь невелика група студентів (зазвичай близько 5 осіб), під час якої відбувається обмін думками як між ними, так і з рештою аудиторії. Засідання

експертної групи («панельна дискусія»), на якому накреслена проблема обговорюється всіма членами групи (4–6 учасників із задалегідь призначеним головою), а потім вони викладають свою позицію перед всією аудиторією.

– Форум – це дискусія, подібна до зустрічі групи експертів, під час якої ця група обмінюється думками з аудиторією (класом, групою).

– Симпозіум – це більш формальна дискусія, під час якої учасники виступають з доповідями, що представляють свої точки зору, а потім відповідають на запитання аудиторії.

– Дебати – чітко формалізована дискусія, побудована на основі задалегідь фіксованих виступів учасників-представників двох ворогуючих команд (груп).

– Спростування. Варіативом цієї дискусії є Парламентські дебати Великобританії.

– Судове засідання – дискусія, яка імітує судове засідання.

– Акваріумна техніка – це особливий варіант організації дискусії, в якій після короткого групового обміну думками один представник від команди бере участь у публічній дискусії. Члени команди можуть допомогти своєму представнику порадами, переданими у примітках або під час тайм-ауту.

– Мозковий штурм – обговорення, в якому сторони учасників просять висловити якомога більше рішень, включаючи найфантастичніші. Потім із загальної кількості висловлених ідей вибираються найбільш вдалі, які можна використати на практиці. Загалом, обговорення можна використовувати в навчанні англійської мови і як метод, і як форму, тобто він може проводитися в рамках інших занять, виховних заходів, будучи їх елементом. Наприклад, дискусійний метод, поряд з рольовими іграми, може передувати методу проекту або бути його частиною для проектною роботи. У вузівському навчанні можна використовувати будь-який вид дискусії. Звернення до цього методу зумовлене тим, що він дає змогу зосередити увагу студента не на мові, а на проблемі, перенести акцент з мовного аспекту на змістовий. Звичайно, передбачається, що студенти будуть досліджувати проблему та міркувати над її вирі-

шенням засобами іноземної мови, що передбачає наявність певних лінгвістичних знань і вмій.

У зв'язку з цим було б доцільно будувати навчальні цикли поетапно відповідно до рівня мовної підготовки студентів, для початку сформувавши базові навички міркування, аргументації. Для цього необхідні спеціально розроблені завдання, спрямовані на оволодіння різноманітними навичками ведення дискусії:

– вміння стисло й доказово формулювати власне уявлення про обговорювану проблему;

– вміння слухати партнерів;

– вміння підтримати дискусію, припинити дискусію відповідно до вимог мовленнєвого етикету;

– вміння аргументовано відстоювати свою точку зору;

– вміння прийти до консенсусу та сформулювати спільно прийняте рішення (Кларін, 1995).

Наблизити дискусію на заняттях з англійської мови до реальної комунікативної ситуації також допомагає запропонований студентам список дискусійних фраз.

Висновки. Отже, дискусія – це один із ефективних інтерактивних методів навчання англійського мовлення майбутніх фахівців. Дуже важливо на початковому етапі стимулювати студентів до висловлення власної думки; можна почати з переказу зв'язного тексту в кількох реченнях. Під час проведення бесіди викладачеві потрібно ретельно відбирати матеріал. Необхідно враховувати такі чинники, як вік, інтерес студентів, знання іноземної мови. Окрім того, навчальні дискусії рекомендується будувати поступово, не перевантажувати студентів інформацією, не переоцінювати рівень володіння мовою. Їх використання у навчанні сприяє розбудові комунікативних навичок студентів, їхніх умінь чітко, логічно формулювати свої думки, слухати й висловлюватися відповідно до теми спілкування. У процесі дискусії відбувається розвиток індивідуальності кожного учасника мовленнєвої ситуації. Щоб брати активну участь у відповідній формі роботи студенти повинні мати певний обсяг знань, умінь та навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. *Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)*. М. : Издательство ЭКАР, 2009. С. 102.
2. Андреева Г. М. *Социальная психология : Учебник*. М. : Аспект-Пресс, 2001. 384 с.
3. Бочарникова М. А. Понятие «коммуникативная компетенция» и ее становление в научной среде. *Молодой ученый*. № 8, 2009. С. 55.
4. Голубочка І. С. Дискусія як один із методів інтерактивних технологій навчання студентів англійського мовлення у вищих немовних закладах освіти. *Наукові записки : зб. наук. ст.* К. : Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Вип. 84, 2009. С. 52–55.

5. Джава Н. Проблемні методи навчання іноземних мов. Дискусія. *Нова педагогічна думка*. № 3, 2005. С. 49.
6. Іщенко Т. М., Лібих С. П. Дискусія – шлях до формування знань та практичних компетенцій ділового англійського мовлення студентів-економістів старших класів. *Тренінгові технології як засіб формування знань та практичних компетенцій : досвід факультетів і кафедр : зб. матеріалів наук.-метод. конф. : у 2 т. Т. 2. К. : КНЕУ, 2009. С. 576–579.*
7. Кларин М. В. *Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии*. Рига : НПЦ Эксперимент, 1995. 176 с.

REFERENCES

1. Azimov, E. G., Shukin, A. N. (2009), *Novyj slovar metodicheskikh terminov i ponyatij (teoriya i praktika obucheniya yazykam) [A new dictionary of methodological terms and concepts (theory and practice of teaching languages)]*. М: ECAR Publishing House [in Russian].
2. Andreeva, G. M. (2001), *Socialnaya psihologiya : Uchebnik. [Social Psychology: Textbook]*. М: Aspect-Press [in Russian].
3. Bocharnikova, M. A. (2009), Ponyatie «kommunikativnaya kompetenciya» i ee stanovlenie v nauchnoj srede [The concept of “communicative competence” and its formation in the scientific environment]. *Molodoj uchenyj – Young Scientist*, 8, 55 [in Russian].
4. Holubochka, I. S. (2009), Dyskusiiya yak odyin iz metodiv interaktyvnykh tekhnolohii navchannia studentiv anhliiskoho movlennia u vyshchych nemovnykh zakladakh osvity. [Discussion as one of the methods of interactive technologies for teaching English communication to students in higher non-language educational institutions]. *Naukovi zapysky : zb. nauk. st – Scientific notes: a collection of scientific articles*. (Issue 84), (pp. 52–55). Kyiv: National pedagogical university named after M. P. Drahomanov [in Ukrainian].
5. Dzhava, N. (2005), Problemnii metody navchannia inozemnykh mov. Dyskusiiya. [Problematic methods of teaching foreign languages. Discussion]. *Nova pedahohichna dumka – A new pedagogical thought*, 3, 49 [in Ukrainian].
6. Ishchenko, T. M., Libikh S. P. (2009), Dyskusiiya – shliakh do formuvannia znan ta praktychnykh kompetentsii dilovoho anhliiskoho movlennia studentiv-ekonomistiv starshykh klasiv. [Discussion – a way to form knowledge and practical competences of business English speaking of senior economics students]. *Treninhovi tekhnolohii yak zasib formuvannia znannievnykh ta praktychnykh kompetentsii : dosvid fakultetiv i kafedr : zb. materialiv nauk.-metod. konf. – Training technologies as a means of forming knowledge and practical competences: experience of faculties and departments: collection of materials of scientific and methodological conference*. (Vol 1), (pp. 576–579). Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
7. Klarin, M. V. (1995), *Innovacii v mirovoj pedagogike: obuchenie na osnove issledovaniya, igry i diskussii [Innovations in World Pedagogy: Exploration-Based Learning, Play and Discussion]*. Riga : NPC Experiment [in Russian].